

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ÖNCESİNDE SANAT EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ¹

Pre-School Teacher' Views on Art Education In Preschool

İsmail BAYRAKTAR

Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, Türkiye

Doç. Dr. Gülay BEDİR

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Kahramanmaraş/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3488-6340>

ÖZET

Bu çalışmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi hakkındaki görüşlerini (okul öncesi eğitim programı, okul ve sınıfların fiziki durumu, okul idaresi ve ailelerin sanat eğitime dair bakış açısını) belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseninden gerçekleştirilmiştir. Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Şanlıurfa ili devlet okullarında görev yapan 30 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. Verilerin elde edilmesinde görüşme tekniği ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi daha iyi aktarabilmeleri için üniversite eğitimlerinde daha çok sanat atölyelerine ve sanatsal uygulamalara yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu çalıştığı kurumların fiziksel özellikleri, materyal sıkıntısı, idarenin ve ailelerin sanat eğitimi konusundaki tutumu ve bakış açısı, sanatsal köşelerin tam anlamıyla oluşturulamaması vb. sebeplerden dolayı sanat eğitimi çocuklara aktarma noktasında şartların elverişli olmadığını ifade etmişlerdir. Okul öncesi sanat eğitimi kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin daha iyi yetiştirilmesi için uygulamalı eğitime önem verilmeli ve gerekli olan hizmetçi eğitim faaliyetlerin düzenlenmelidir. Ayrıca sanat eğitiminin çocuklara tam anlamıyla verilebilmesi ve verim elde edilebilmesi için okul öncesi kurumlarının şartlarının iyileştirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, sanat, sanat eğitimi.

ABSTRACT

The general aim of this study is to determine the opinions of preschool teachers about art education. The research was carried out in the phenomenological design of qualitative research methods. Maximum diversity sampling was used to determine the sample. The sample of the study consists of 30 pre-school teachers working in public schools in Şanlıurfa province. The data was collected in the 2018-2019 academic year. A semi-structured interview form was used to obtain data. Descriptive analysis and content analysis were used to analyze the collected data. It was stated that pre-school teachers should have more art workshops and artistic practices in university education in order to transfer the art education in a better way. The majority of the teachers who participated in the research stated that the conditions were not suitable for transferring art education to children due to physical characteristics of the institutions, material shortage, attitude and perspective of the administration and families about art education, and impracticality of artistic corners. In the context of pre-school education, it is necessary to give importance to practical training in order to educate preschool teachers better and necessary in-service training activities should be organized. Besides, necessary measures should be taken in order to improve the conditions of preschool institutions to ensure that the art education can be given to the children entirely and beneficially.

Key Words: Preschool period, art, art education.

1. GİRİŞ

Eğitim ailede başlayarak okulda devam eden bir süreçtir. İnsanın aile bireylerinden alacağı temel eğitimden sonra okul eğitimi, onu topluma hazırlayan, çok daha objektif yargılar içeren bir zaman dilimini ifade eder. Bir başka deyişle ailede alınan eğitim belli bir yaşa kadar kişiye kendi ihtiyaçlarına yönelik gelişim sağlama olanağı sunarken, okuldaki eğitim ise onu toplum hayatına ve çalışma hayatına hazırlayan zaman dilimini kapsayıcı şekildedir (Poyraz ve Dere, 2003). İnsan yaşamında değeri oldukça büyük olan eğitim, belli süreçlere ayrılmaktadır. Bu süreçlerden biri ve ilki olan okul öncesi eğitim, ülkemizde çok yeni

¹ Bu çalışma, Doç. Dr. Gülay Bedir danışmanlığında hazırlanan, İsmail Bayraktar tarafından yazılan, aynı isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

gelişen bir kavram olmakla birlikte dünyada önemi kanıtlanmış bir eğitim dilimini ifade etmektedir. 0-6 yaş arası çocukların ilköğretime başlamadan aldıkları okul öncesi eğitim, daha çok yetenek ve sosyal duyarlılığa yönelik olup ilköğretim çağından evvel çocuğun okula yavaş yavaş alışmasını sağlayıcı yöndedir (Aksoy, 1995). Okul öncesi dönem çocuğun çevreye, topluma ve kültür yapısına alışmaya başladığı, bu alışkanlıklara bağlı davranışları da geliştirmeye başladığı bir dönemdir (Dirim, 2004). Bu dönemde verilen eğitim çocuğa temel beceriler kazandırma, onun topluma uyum sağlamasını kolaylaştırma, tüm gelişimsel süreçlerde ona destek olma gayesi gütmektedir (Oral vd., 2016).

Çocuğun içinde bulunduğu çevre, onun gelişimi açısından ileriki yaşantılarına yön verecek nitelikte davranış kazanması için bir öğrenme ortamı oluşturur. Bu ortam erken yaşta başlayacağı okul öncesi eğitimidir. Eflatun da “Protagoras” adlı eserinde bu konuya vurgu yapmıştır. Erken çocukluk eğitimi ile ilgili olarak pek çok eğitimci bu konunun önemine değinmiştir: Montaigne, Montessori, Rousseau, Fenelon, Piaget ve Comenius bunlardan bazılarıdır (Kantarcioglu, 1961).

Okul öncesi eğitim çocuğun gelişimine katkıda bulunan, onun yaşamın diğer dönemlerinde edineceği davranışlara beceri katan, çocuğun topluma uyum sağlamasını hızlandıran bir eğitim türünü ifade etmektedir (Myers, 1992). Yapılan araştırmalar okul öncesi dönemde eğitim alan çocukların yaşamın ilerleyen dönemlerinde, eğitim almayanlara oranla hem akademik başarı, hem de sosyalleşme gibi birçok alanda çok daha başarılı olduklarını ortaya çıkarmıştır (Carneiro & Heckman, 2003). Bu nedenle ailelerin çocuklarının eğitimi noktasında bu durumun farkına varması gerekir. Sadece evde çocuklarına özel ders verdirmeleri ile çocuklarının hayatta başarı sağlamalarını beklemeleri çok yanlıştır. Eğitimin sadece bilgi aktarımı olmadığı, hayattaki her türlü yaşantıyı içerdigi unutulmamalıdır.

Okul öncesi dönemde alınan sanat eğitimi, çocuğun zihinsel, fiziksel ve ruhsal gelişimine katkıda bulunan, onun toplumda sağlıklı bir birey olarak gelişebilmesi için önemli bir adımı ifade etmektedir.

Sanat bir ülkenin gelişmişliği ile doğru orantılı olan ve ülkenin gelişmesine de doğrudan katkı sağlayan bir olgudur. Erken çocukluk döneminde alınan sanat eğitimi çocuklarda yetenek, düşünme becerisi ve pratik zekâyı geliştirdiği gibi aynı zamanda çocukların farkındalıklarını da yükseltmektedir (Özsoy, 1999). Okul öncesi dönemde sanat eğitimi programı, uygun bir biçimde hazırlanması durumunda çocukların yaratıcılığını geliştirmede büyük bir etkiye sahiptir. Duygularını dille ifade edemeyen çocuklar kendilerini sanat etkinlikleri ile ifade etme imkanı bulmakta ve kendilerine özgü iletişim biçimini ortaya koyarken aynı zamanda üretken özellikleri ortaya çıkarmaktadırlar. Çocukların ortaya koyduğu bu ürünler onların duygu ve düşünceleri ile ilgili eğitimcilere ve ailelerine bilgiler vermektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Okul öncesi sanat eğitime bakıldığında çocukların algısal, zihinsel, duygusal ve fiziksel öğrenme becerilerini geliştirdikleri görülmektedir. Bu açıdan çocukların etkinliklerini gözlemleyerek ve bunlar üzerine konuşarak gelişimlerine katkı sağlanabilir. Devam eden etkinliklere müdahale etmekten kaçınılmalı ve yapıcı tavırlar takınılmalıdır. Yapılması gereken şey, yapılan etkinlikte çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etme olanağı vermektir. Çocuğun anlattıklarının önemsendiğinin hissettirilmesi gerekir (Cox ve Watts, 2007). Pagani ve arkadaşları (2003) okul öncesi dönemde alınan sanat eğitiminin, çocuklarda farkındalık yaratarak çocuğun düşünce sistemine katkıda bulunduğunu ve onu düşünen, sorgulayan, üretici bir birey haline getirdiğini ifade etmiştir. Yaşlıtlarına göre sanat eğitimi alan çocuklar, daha orijinal düşünerek yaratıcı fikirler ortaya koymaktadırlar. Bu çocuklarda özellikle, sorulan sorulara mantıklı ve farklı yanıtlar verme, farklı düşünme ve problem çözme becerileri de yaşlıtlarına göre çok daha fazla gelişmiştir.

Bu araştırmayla birlikte okul öncesi eğitim programının (OÖEP) sanat eğitimi açısından öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiği, programın uygulanabilirliği, programda görülen yetersizlikler, programın nasıl olması gerektiği ve yapılması gerekenlere ilişkin fikirler ortaya çıkarması açısından önem arz etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi hakkındaki görüşlerini (okul öncesi eğitim programını, okul ve sınıfların fiziki durumunu, okul idaresi ve ailelerin sanat eğitime dair bakış açısını) belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin;

1. Sanat eğitimi kavramına yönelik tanımları nelerdir?
2. Çocukların sanat eğitimine başlama yaşına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul öncesi eğitim programının sanat eğitimi açısından yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Sanat eğitiminin okul öncesi çocuklara katkılarına (bilgi, beceri, yaratıcılık vs.) ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Okullarda ve sınıflarda sanat köşelerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Okullarda sanat eğitiminin etkililiğini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Ailelerin sanat eğitimine bakış açısına ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Öğretmenlerin sanat eğitiminin istenilen yeterlikte olması için önerileri nelerdir?
9. Sanat eğitiminin yeterli ve istenilen düzeyde verilebilmesi için önerilen etkinliklere görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışmanın örnekleme ve materyali, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, hayatın doğal akışı içerisinde bir konuya ilişkin farklı bakış açıları ayrıntılı olarak ortaya koymayı sağlayan bir yöntemdir. Bir konuyla ilgili farklı fikirlerin, sistemli bir şekilde çözümlenmesi ve konuya ilişkin görüşlerin sınıflandırılması içerir (Punch, 2005). Nitel araştırmada gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçları kullanılmaktadır. Nitel araştırmada, araştırılacak konuyla ilgili olgu ve olaylar, doğal ve gerçek bir ortamda bir bütün olarak araştırma-inceleme süreci ile ortaya konur (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bir başka deyişle nitel araştırma, farklı bakış açıları ve değişkenlerin keşfedilmesi sürecini içeren bir araştırma yöntemidir. Öncelikli olarak bir gözlem ya da görüşmenin yapılması, sonrasında bu işlemde elde edilip hipotez oluşturulması, hipotezlerin yorumlanması ve kavramsal sınıflandırmanın gerçekleştirilmesini kapsar (Eisner, 1991; Aktaran: Özsoy, 2001; Gezer, 2006). Nitel araştırmada amaç, araştırma yapılan konuya ilişkin kesin sonuçlar değil, gerçekçi sonuçlar ortaya koymaktır. Bu nedenle araştırma yapılan konuyla ilgili olarak yapılan görüşme ya da gözlem sonuçlarının doğrudan okuyucuya ulaştırılması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışmada bir nitel araştırma deseni olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, konuya ilişkin olarak ilgili kişilerin deneyimlerinden yararlanarak veri elde etme biçimidir. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak bunu tam anlamıyla ortaya koyamadığımız yönleri ortaya çıkarmamızı sağlayan bir yöntemdir. Bu durum yaşadığımız toplumda, çevrede olaylara bakış açımız, tutumlarımız, yönelimlerimiz, olaylara karşı tepki ve davranışlarımız olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu araştırma deseninde toplanacak veriler araştırılmak istenen olguyu yaşayan ilgili kişilerden yola çıkarak ortaya konmaya çalışılır. İşte bu verileri toplama aracı olarak da görüşme kullanılır. Görüşme ile araştırdığımız olguya ilişkin istenilen verilerin tam anlamıyla aktarılmasını sağlamak için soruların amaca uygun olması ve görüşülen kişiyle sağlam bir iletişim kurulması önemlidir. Sorular üzerinden elde edilen veriler temalar şeklinde gruplandırılıp yorumlanır. Bununla birlikte kişilerin konuya ilişkin etkili bulunan görüş ve düşüncelerine, örnek alıntılar şeklinde olduğu gibi yer verilir. Nitel araştırma yöntemi olan olgubilim araştırmalarının sonucunda kesin sonuçlar ortaya konmayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada ele alınan olgu, okul öncesi çocuklarda sanat eğitimi ve önemi konusunda okul öncesi öğretmenlerinin görüşleridir. Okul öncesi öğretmenleri ile konuya ilişkin görüşmeler gerçekleştirilmiş olup, ayrıntılı bir biçimde sanat eğitimine ilişkin görüşleri alınmış ve katılımcıların bu görüşlerinin direkt alıntılar yapılarak yansıtılması, çalışmanın olgubilim deseni yöntemi kullanılarak gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

2.2. Çalışmanın Örnekleme

Yapılan araştırmayla ilgili örneklem seçiminde, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örneklem tekniklerinden olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırma yapılan olgu ve olayla ilgili farklılıkları, çeşitlilikleri, ayrılıkları vs bir bütün olarak ortaya koymaktır. Araştırılan konuyu tüm ayrıntılarıyla derinlemesine incelemek için kullanılır. Maksimum çeşitlilik örnekleminde, konuya ilişkin küçük bir çalışma grubuna ulaşıp, bu gruptaki bireylerin çeşitliliğinin

yüksek seviyede tutulması amaçlanır. Örnekleme çeşitliliğinin yüksek tutulmasındaki amaç geneli yansıtmak değildir. Araştırılan konuya ilişkin benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmaya dahil olan kişilerin çalışma şartları (sosyal, kültürel, ekonomik, eğitim, ulaşım vs.) açısından farklılıkların olması, bu çalışmanın maksimum çeşitlilik örnekleme dayalı olmasını sağlamıştır. Bu nedenle Şanlıurfa ili Haliliye, Karaköprü ve Eyyübiye İlçe merkezleri ve köylerinde illi Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokulları ve anasınıflarında görev yapan 30 okul öncesi öğretmeni, çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	25	83,33
	Erkek	5	16,66
Kıdem	1-5 yıl	17	56,66
	6-10 yıl	8	26,66
	11-15 yıl	4	13,33
	16-20 yıl	1	3,33
	21 üstü	0	0
Mezuniyet	Eğitim Fak.	26	86,66
	A.Ö.F Lisans Tamamlama	0	0
	A.Ö.F. Okul Öncesi Öğretmenliği	1	3,33
	Diğer	3	10
Çalışılan Kurum	Anasınıfı	21	70
	Anaokulu	9	30
	Diğer	0	0
Görev Yeri	İl	15	50
	İlçe	3	10
	Köy	12	40

Tablo 1’de, yapılan çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin sayısı ve yüzde değerleri verilmektedir. Çalışmaya 25 kadın ve 5 erkek öğretmen olmak üzere toplam 30 öğretmen katılmıştır. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %83,33’ü kadın, %16,66’sı erkeklerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin kıdem yıllarına bakıldığında; %56,66’sı “1-5 yıl”, % 26,66’sı “6-10 yıl”, % 13,33’ü “11-15 yıl” ve % 3,33’ü “16-20 yıl” şeklindedir. Öğretmenlerin mezun oldukları okullara bakıldığında; % 86,66’sı eğitim fakültesinden, % 3,33’ü, Açık Öğretim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programı’ndan, %10’u ise diğer fakültelerden mezun olmuştur. Öğretmenlerin çalışmakta oldukları kuruma bakıldığında % 70’i anasınıflarında çalışırken, % 30’u ise anaokullarında çalışmaktadır. Öğretmenlerin %50’si il merkezinde, % 10’u ilçelerde ve % 40’ı ise köylerde çalışmaktadır.

Nitel araştırmalarda araştırma yapılan konuyla ilgili yapılacak olan kaynak taramalarında, kaynaklara birinci elden ulaşmak önemlidir (Merriam, 2015). Bu yüzden bu çalışmada kullanılan kaynaklara birinci elden ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan okul öncesi eğitim program kitabı kullanılmıştır. Program kitabı 110 sayfadan oluşmaktadır. Program kitabında; okul öncesi eğitimin tanımı, amacı, önemi, okul öncesi eğitim programı, programın sanat eğitimi kapsamı, programdaki sanat eğitimine ilişkin uygulamalar yer almaktadır. Okul öncesi eğitim programı, 36-72 ay arası çocukları kapsayacak şekilde hazırlanmış olup, programda gelişim alanları ve çocuklara kazandırılması gereken temel beceriler yer almaktadır. Okul öncesi eğitim programında yer alan bilişsel, duygusal, dil, sosyal, motor ve öz bakım gelişim alanlarına ilişkin çocukların becerilerini geliştirmede sanat eğitimine ne kadar yer verildiği incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan çalışmada verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı, konuyla ilgili olarak uzaman görüşleri doğrultusunda önceden hazırladığı görüşme formundaki soruları görüşülen kişiye sorarak veri toplamaya çalışır. Araştırmacı, kişiyle yüzyüze görüşerek görüşme formundaki soruları sorarak istediği yönde cevaplar almaya çalışır. Sorulan sorularda araştırmacı gerek duyduğu noktada ek sorularla ana sorular ile elde etmek istediği verilere ulaşmaya çalışabilir. Araştırmacı görüşme sırasında konu dışına çıkmamaya özen göstermelidir. Görüşme formu ile araştırma bütün boyutlarıyla güvence altına alınmaktadır (Berg ve Lune, 2015).

Araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama araçlarının hazırlık sürecinde, yapılacak araştırmanın amacına uygun olarak gerçekleştirilmesi için araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda alınan uzman görüşü doğrultusunda konuya ilişkin MEB’de görev alan 10 görsel sanatlar öğretmenine ulaşılmış olup, onlardan sanat eğitimine dair fikirlerini kompozisyon şeklinde ifade etmeleri istenmiştir. Bu kompozisyonlardan yola çıkarak konunun uzmanlarıyla bu fikirlerden yararlanarak 21 görüşme sorusu hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular kullanışlılık, anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik açısından (Eğitim Programları ve Öğretim Programı analından 1, Ölçme ve Değerlendirme alanından 2, Görsel Sanatlar ve Halk Oyunları Uzmanlığından 1) 4 uzman görüşü alınmıştır. Alınan bu uzman görüşleri doğrultusunda bazı soruların benzer olduğu görülmüş ve birleştirilmiştir. Bazı sorunların ise konuyu tam anlamıyla kapsamadığı ve bazılarının da araştırmanın amacına uygun olmadığı gerekçesiyle çıkarılmıştır. Bunun sonucunda görüşme formunda yer alacak sorular toplam 10 soru olarak belirlenmiştir. Görüşme formunun son hali okul öncesi öğretmenler tarafından gözden geçirilmiş olup, anlam karmaşıklığını gidermek amacıyla düzeltmeler yapılarak soru sayısında bir değişiklik yapılmamıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin elde edilmesi amacıyla Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden görüşülecek öğretmenler için gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler 12/02/2019 tarihinde başlayıp 24/03/2019 tarihinde bitmiştir. Araştırma kapsamında görüşme yapılacak olan öğretmenlere sorular yönelmeden önce, araştırmanın amacından, öneminden ve alanlarına yapacağı katkılardan bahsedilmiş ve içten, samimi ve yaşadıklarına istinaden gerçekçi bir şekilde sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Bu nedenle kendilerini rahat hissetmeleri açısından istedikleri zaman dilimi ve ortamda görüşme yapılabileceği ifade edilmiş, bu kapsamda öğretmenler genelde kendilerini sınıflarında rahat hissettiklerini ifade etmiş olup görüşmeler kendi sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin sorulara tam anlamıyla düşüncelerini olduğu gibi yansıtmaları için gerekli özen gösterilmiş ve düşünceleri olduğu gibi forma aktarılmıştır. Görüşmelerde direkt görüşme formu kullanılarak 20-45 dakika süren görüşmeler gerçekleştirip, yazıya dökümü sağlanmıştır. Görüşmelerde kullanılan formlardaki veri dökümü 90 sayfadan ibarettir.

Araştırmanın iç geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmak için üye denetimi yani katılımcı doğrulaması yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı doğrulaması yöntemi görüşme formunda sorulara verilen cevapların araştırmaya katkı sağlayan en az iki kişi tarafından ayrı ayrı yazılı hale getirilip, kayıtların her sorunun cevabı için ayrı ayrı karşılaştırılıp denetlenmesi işlemi ifade eder (Merriam, 2015). Bu doğrultuda araştırmanın iç geçerlik ve güvenilirliğini sorulara verilen cevapların farklı iki kişi tarafından kodlanıp karşılaştırılarak verilerin analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada betimsel analiz ile içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırmada elde edilen veriler daha önceden oluşturulan temalara göre düzenlenip yorumlanarak, elde edilen bu bulgular okuyuculara sunulur. Bu nedenle elde edilen verilerin mantıklı ve anlaşılır şekilde özetlenmesi, bunların yorumlanması, sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde sonuçlar ortaya konması, araştırmacının yorumlamalarıyla ortaya konan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye dönük tahminler yürütülmesi işlemlerini kapsar. İçerik analizi, araştırmada toplanan verilerin anlaşılabilir hale getirmek için benzer kavramlar, temalar, gruplandırmalar yapılarak, kodlar verilerek analizi sağlanır. Betimsel analiz ile ortaya çıkan özet ve yorumlardan yola çıkarak fark edilmeyen kavramlar, temalar keşfedilir ve bir bütün olarak yorumlanır. Toplanan verilerden benzer olanlar gruplandırılır, mantıklı olarak organize edilir ve kodlar haline getirilir (Güney, 2015). Araştırmaya katılanların cevap verdikleri ve kayıt altına alınan formlar numaralandırılarak, verilen cevaplara istinaden kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlardan hareketle veriler tablo haline getirilmiş ve yorumlanarak raporlandırılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin aktarılmasında, öğretmenlere yapılan görüşme sırasına göre 1’den 30’a kadar numara (Ö1, Ö2, Ö3..... Ö30) verilmiştir. Bu aşamadan sonra, öğretmenlerin kurdukları cümlelerden elde edilen genel ifadeler tablolar halinde getirilerek özetlenmiştir.

Araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla görüşmeye katılan kişilerin görüşlerinden alıntılar yapılmıştır. Alıntılar kısmında, araştırmaya katılan öğretmenler Ö1, Ö2, Ö30 şeklindeki kısaltmalar ile doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın verilerinin güvenilirliğini sağlamak için de yapılan kodlamalara ilişkin olarak araştırmaya katkı sağlayan uzmanlardan birinin formları bağımsız olarak kodlaması istenir. Yapılan kodlamalar karşılaştırılarak görüş birliği ya da görüş ayrılığı olan kodlar belirlenir. Bu kodlarla

birlikte veri analizinin güvenilirliği, güvenilirlik formülü kullanılarak hesaplanır. Güvenirlik= Görüş birliği/(Görüş birliği+Görüş ayrılığı)x100 formülü ile hesaplanır (Miles ve Huberman, 1994).

Yapılan çalışmalar sonrasında güvenilirlik hesaplaması için iki kodlayıcı tarafından güvenilirlik hesaplaması yapılmış;

1.soru için $[51/(51+8)*100]$ %86, 2.soru için $[46/(46+6)*100]$ %88, 3.soru için $[66/(66+5)*100]$ %93, 4.soru için $[138/(138+12)*100]$ %92, 5.soru için $[85/(85+8)*100]$ %91, 6.soru için $[83/(83+10)*100]$ %89, 7.soru için $[35/(35+3)*100]$ %92, 8.soru için $[72/(72+9)*100]$ %89 ve 9.soru için $[35/(35+2)*100]$ %95 olarak tespit edilmiştir. Her bir soru için güvenilirlik hesaplaması ayrı yapılmıştır. Her bir soru için hesaplanan güvenilirlik değerleri toplanıp soru sayısına bölünerek araştırmanın güvenilirliği ortaya konmuştur. Bu değerlerin ortalaması alındığında, araştırmanın güvenilirlik hesaplaması % 91'dir. Bu formül kullanılıp araştırmanın güvenilir olarak kabul edilebilmesi için güvenilirlik yüzdesinin %70'in üzerinde olması gerekmektedir. Yapılan araştırmanın güvenilirliğinin %91 olarak ortaya çıkması, bu araştırmanın güvenilir oluğu anlamına gelmektedir (Miles ve Huberman, 1994).

3. BULGULAR

Bu bölümde okul öncesi çocuklarda sanat eğitimi ve önemi konusunda okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara tablolar oluşturularak yer verilmektedir.

3.1. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Kavramı Hakkındaki Tanımlarına İlişkin Bulgular

Şekil 1. Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Tanımları

Şekil 1. incelendiğinde, öğretmenler sanat eğitimini, çocuğun çok yönlü desteklenmesine olanak sağlamak (f=18), yaratıcılık ve hayal gücü potansiyelini ortaya çıkarmak (f=17), estetik duygular kazandırmak (f=11), farklı düşünme ve geniş bakış açısı yeteneğini geliştirmek (f=9), çocuğa kendini özgün bir şekilde ifade etme becerileri kazandırmak (f= 4) olarak tanımlanmaktadır. Yapılan tanımlamalara ilişkin örnek ifadelerle aşağıda yer verilmiştir.

(Ö₁) "... sanat eğitimi kişiyi veya çocuğu her yönden destekleyerek, bireyin yaratıcı güç ve potansiyelini ortaya çıkaran, onun bütün zihinsel süreçlerini canlı tutan bir etkinlik olarak tanımlanabilir..." (Ö₂₂) "... çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren, onların estetik kaygular taşımalarını sağlayan her türlü etkinlik ile çocuğun gelişime katkı sağlamaktır..." (Ö₂₉) "...sanat eğitimi, yapılan etkinliklerde çocuğun estetik kaygı olmaksızın yapılmak istenen etkinliği kendine göre yaptığı, yaparken keyif aldığı ve bunun sonucunda görsel olarak ürün ortaya koyduğu bir süreci ifade eder..."

3.2. Sanat Eğitiminin Verilme Yaşı Hakkındaki Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin (f=9)'u 3-4 yaşında, (f=7)'si hazırbulunuşluk düzeyine göre, (f=5)'i 3 yaşında, (f=3)'ü 2-3 yaşında, (f=2)'si 4 yaş, anne karnında (f=1)'i ise doğumla birlikte, 1-2 yaş, 4-5 yaş, 5 yaşlarında sanat eğitiminin verilmeye başlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 2. Sanat Eğitimine Başlanma Yaşına İlişkin Nedenler

Kod	f
Kas gelişimi farklılıkları	7
Hazır bulunuşluk düzeyi farklılıkları (bilgi, beceri, yetenek, yaratıcılık)	5
Sosyo-kültürel çevre farklılıkları	3
Sanat eğitimi alanlarının farklılığı	2
Çocukların gelişimindeki farklılıklar (sosyal,duygusal, zihinsel vs)	1
Ailenin eğitim düzeyi	1
Çocuğun ilgi ve kabiliyeti	1

Tablo 2 incelendiğinde, kas gelişimi farklılıkları (f=7), hazır bulunuşluk düzeyi farklılıkları (f=5), sosyo-kültürel çevre farklılıkları (f=3), sanat eğitimi alanlarının farklılığı (f=2), çocukların gelişimindeki farklılıklar, ailenin eğitim düzeyi, çocuğun ilgi ve kabiliyeti (f=1) nedenlerden dolayı çocuklara sanat eğitiminin verilme yaşına ilişkin olarak öğretmenlerin farklı görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Konuya ilişkin örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

(Ö₁) “... sanat eğitimine çocukların keşfetmeye başladıkları erken çocukluktan itibaren başlanmalıdır. Çünkü bu dönemlerde çocuklar keşfederek ve karıştırarak ortaya bir şeyler çıkartırlar. Bu süreç onların gelişmesini sağlar...” (Ö₄) “...3-4 yaşından itibaren başlanmalıdır. Çünkü özellikle okul öncesi dönem, çocukların yaratıcılıklarının ve hayal dünyasının en geniş ve en zirvede olduğu dönemdir. (Ö₁₉) “...2 yaşından itibaren başlanmalıdır. 2 yaşında bir çocuk kalem tutma, boyama ve fırça tutma gibi becerileri fiziksel ve sözel destek alarak edinebilir. Erken yaşta sanat eğitimi çocuğun görsel, uzamsal ve estetik algısını geliştirir. Algısı gelişen çocuk olaylara farklı bakış açısıyla yaklaşabilir. "Neden ve nasıl" sorularına daha kolay cevap arayabilir. Duygu ve düşüncelerini özgün yollarla ifade edebilir...”

3.3.Okul Öncesi Eğitim Programının Sanat Eğitimi Açısından Yeterliliği Hakkında Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerin yarıdan fazlası (f=17) okul öncesi eğitim programı içerisinde sanat eğitimine yeterince yer verildiğini, diğerleri (f=11) ise yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programı içerisindeki sanat eğitimini yeterli bulan ve bulmayanların bu fikirlerini dayandırdıkları nedenler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 3. OÖEP İçerisinde Sanat Eğitiminin Yeterli/Yetersiz Görülme Nedenleri

Kod	f	Kod	f
Yeterli Görülme Nedenleri		Yetersiz Görülme Nedenleri	
Planlama öğretmene bağlıdır.	8	Program kapsamlı olmadığı için monoton çalışmalar yapılmaktadır.	6
Program esnektir.	6	Sanata karşı olumsuz tutumu olan öğretmenler için program fazla esnektir.	5
Etkinlikler öğretmenin inisiyatifindedir	6	Okulun bulunduğu çevre koşullarına göre hazırlanmaması	4
Çocuklara kedilerini ifade etme özgürlüğü tanımaktadır.	4	Materyal ve donanımsal sorunlar	4

Tablo incelendiğinde OÖEP içerisinde sanat eğitimini öğretmenlerin (f=8)'i planlamanın öğretmene bağlı olması, (f=6)'sı programın esnek olması, etkinliklerin öğretmen inisiyatifinde olması, (f=4)'ü çocukların kendini ifade etme özgürlüğü tanınmasından dolayı yeterli olarak görmektedir. Diğer öğretmenler ise, (f=6)'sı programın kapsamlı olmadığı için monoton çalışmalar yapıldığı, (f=5)'i sanata karşı olumsuz tutumu olan öğretmenler için program fazla esnek olması, (f=4)'ü okulun bulunduğu çevre koşullarına göre hazırlanmaması, materyal ve donanımsal sorunlardan dolayı yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan açıklamalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir

(Ö₁) “...yeterli buluyorum. Bence kazanım ve göstergeler yeterlidir. Zaten okul öncesi eğitim programı esnektir. Yani biz bir programa dahiliz ama buna eklemeler yapabiliriz. Herhangi bir sanat etkinliği yapılacağı zaman vereceğimiz kavrama göre sınırsız şeyler düşünebiliriz...” (Ö₅) “... drama, resim, dans, müzik vs. etkinlikleri okul öncesi eğitim programında ve günlük planlarda yeterince yer almaktadır. Ancak daha da geliştirilebilir...”(Ö₁₀) “...yeterli bulduğum söylenemez. Sanat eğitimi okul öncesinde çizip kesmekten ibaret görülüyor. Bence önemli olan, çocukların duygularını, üzüntülerini, sevinçlerini etkinliklere aktarabilmeleridir...” (Ö₁₁) “... sanat eğitimi okul öncesi eğitim programı içerisinde tamamen öğretmenin inisiyatifine bırakılmıştır. Sanat eğitimi tamamen öğretmenin izleyeceği yöntem ve yaptıracağı etkinlikler ile gerçekleştirilmektedir...”

3.4. Sanat Eğitiminin Okul Öncesi Çocuklarına Katkısına İlişkin Bulgular

Tablo 4. Sanat Eğitiminin Okul Öncesi Çocuklara Katkıları

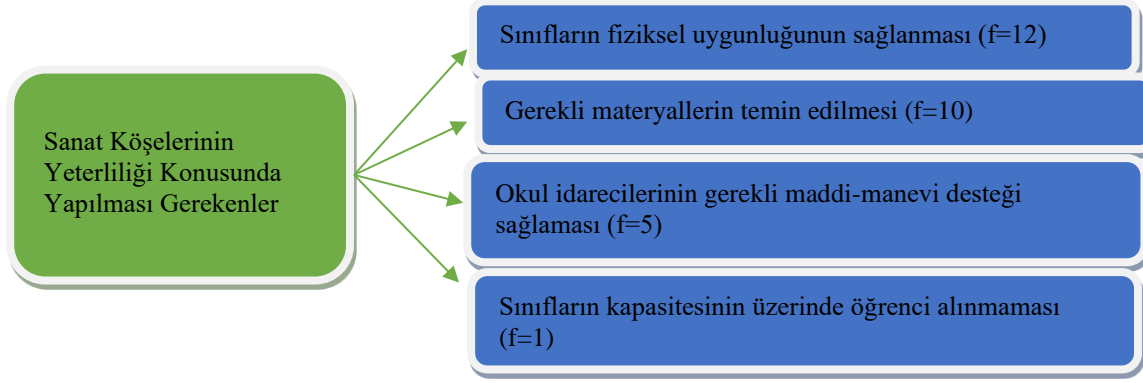
Kod	f
Yaratıcılık	20
Hayal gücü	18
İfade becerileri	14
Özgüven	12
Üretkenlik	10
Özgünlük	8
İnce motor beceriler	8
Sosyalleşme	8
Yeteneklerini keşfetme	8
Estetiklik	7
Bağımsız, eleştirel, çok yönlü ve soyut düşünme	7
Sanatsal ve kültürel duyarlılık	6
Çok yönlü ve bütünsel gelişim	6
Karar verme, problem çözme ve değerlendirme becerisi	5
Çevreye duyarlılık	4
Görsel-uzamsal beceriler	2
Müzikal beceriler	2
Koordinasyon becerisi	2
Öz-disiplin	2
Entelektüel gelişim	1

Tablo 4'te okul öncesi öğretmenlerinin, sanat eğitiminin okul öncesi çocuklarına katkısına yönelik görüşlerine ait bulgular görülmektedir. Sanat eğitiminin ilk sırada yaratıcılık (f=20), ikinci sırada hayal gücü (f=18), üçüncü sırada ifade becerileri (f=14), dördüncü sırada özgüven (f=12), beşinci sırada ise üretkenlik (f=10) konularında katkı sağladığı ifade edilmiştir. Öğretmenlerin sanat eğitiminin çocuklara katkıları konusunda diğer görüşleri ise özgünlük, ince motor beceriler, sosyalleşme, yeteneklerini keşfetme (f=8), estetiklik, bağımsız-eleştirel-çok yönlü ve soyut düşünme (f=7), sanatsal ve kültürel duyarlılık, çok yönlü ve bütünsel gelişim (f=6), karar verme, problem çözme ve değerlendirme becerisi (f=5), çevreye duyarlılık (f=4), görsel-uzamsal beceriler, müzikal beceriler, koordinasyon becerisi, özdisiplin (f=2) ve son olarak (f=1) entelektüel gelişim şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin örnek ifadelere aşağıda yer verilmiştir.

(Ö₅) “...soyut kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır, problemlere daha kolay çözüm getirir, doğa ve çevreye duyarlılık, duygularını doğru ifade edebildiği gibi anlayabilme becerisi, sanat ve sanatçıyı anlama...” (Ö₁₁) “...sanat eğitimi aslında yaratıcılığın kendisidir. Çocuklar yapılan farklı etkinlikler sayesinde farklı düşünceler ve duygular ortaya koyabilir ve bu düşüncelerini bir ürüne dönüştürebilir. Bu noktada çocuğun hem üretkenlik duygusu hem de ilerleyen zamanda o ürüne estetik bir görünüm kazanması için çaba sarf eder. Bu noktada estetik duygular gelişmeye başlar...” (Ö₂₄) “...okul öncesi dönemde sanat eğitimi, kesinlikle çocuğun, hayatı boyunca yaratıcı düşünen, estetik beğenisi gelişmiş bireyler olmasını sağlar. Aslında amaç bütün çocukları sanatçı olarak yetiştirmek değildir. Sanatı seven, saygı duyan, önemseyen bireyler yetiştirmek önemlidir...”

3.5. Okullarda ve Sınıflarda Sanat Köşelerinin Çocukların Bilgi ve Becerilerine Katkı Sağlama Yeterliliği Konusunda Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin çoğunluğu okullarda ve sınıflardaki sanat köşelerinin yetersiz (f=22) olduğunu düşünürken, az sayıda öğretmen ise yeterli (f=7) olduğunu düşünmektedir. Sanat köşelerinin yeterli olmamasının nedeni ile ilgili öğretmenler, sanat köşelerinin tam anlamıyla kurulamadığını ifade etmektedirler. Okul ve sınıflardaki sanat köşelerinin kurulamama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinde ilk sırada (f=15) ile materyal ve donanımsal sıkıntılar, İkinci sırada (f=14) ile fiziki koşulların elverişli olmaması, üçüncü sırada (f=5) ile güvenlik tedbirlerinin yetersizliği, son olarak (f=2) ile sınıfların kalabalık olması gelmektedir.

Şekil 2. Okullarda ve Sınıflarda Sanat Köşelerinin Yeterliliği Konusunda Yapılması Gerekenler

Şekil incelendiğinde sanat köşelerinin öğrencilerin bilgi ve becerilerine katkı sağlaması için öğretmenler, sınıfların fiziki uygunluğun sağlanması (f=12), gerekli materyallerin temin edilmesi (f=10), okul idarecilerinin gerekli maddi-manevi desteği sağlaması (f=5) ve sınıfların kapasitesinin üzerinde öğrenci alınmaması (f=1) gerektiğini ifade etmişler.

3.6. Okullarda Sanat Eğitiminin Etkileyen Faktörler Konusunda Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Sanat Eğitiminin Etkililiğini Etkileyen Faktörler

Kod	f	f	
Maddi imkanlar (materyal, araç-gereç)	20	Çevre koşulları ve uygunluğu	3
Öğretmen profili (bilgi, beceri, tutum)	14	Eğitim programının kapsamı ve uygulanabilirliği	3
Fiziki koşullar	13	Sergi ve gösteri kaygısı	3
Veli profile (ilgi, tutum, destek, sanat algısı)	9	Çocuklardan beklenti düzeyi	3
Öğrenci profile(ilgi, yetenek, hazırbulunuşluk vs.)	6	Sanat köşeleri	2
Okul idaresi (sanata bakışı, desteği, sunduğu imkanlar)	6	Gezi-Gözle	2
Rehberlik ve yönlendirme	4	Özgür ve güvenli ortam	1
Okul idaresi-öğretmen-veli işbirliği	3	Teknolojik imkanlar	1

Tablo 5'de okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimini etkileyen faktörlere yönelik belirttikleri ifadeler yer almaktadır. Öğretmenler, sanat eğitimini en çok maddi imkanların (f=20) etkilediğini belirtmişler. Bu faktörü sırasıyla (f=14) öğretmen profili, (f=13) fiziki koşullar, (f=9) veli profili, (f=6) öğrenci profili, okul idaresi (f=6), (f=4) rehberlik ve yönlendirme, (f=3) okul idaresi-öğretmen-veli işbirliği, çevre koşulları ve uygunluğu, eğitim programının kapsamı-uygulanabilirliği, sergi-gösteri kaygısı ve çocukların beklenti düzeyi takip etmektedir.

3.7. Ailelerin Sanat Eğitime Bakışına Yönelik Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

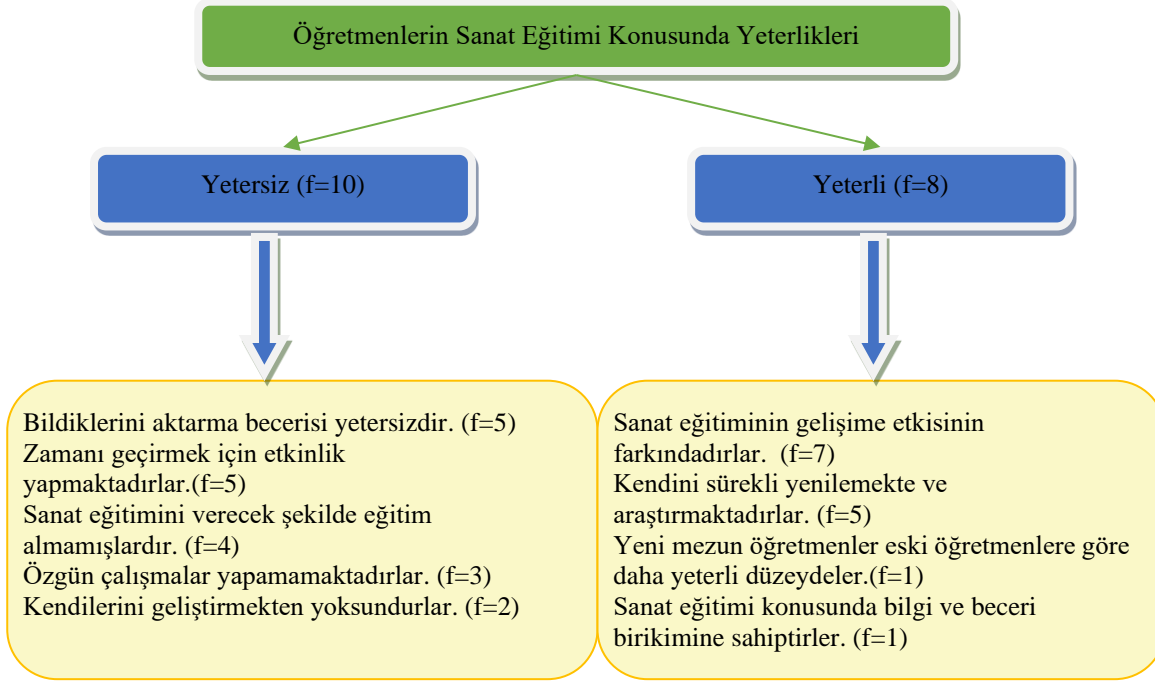
Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu (f= 16)' sı ailelerin sanat eğitime yönelik olumsuz bakış açısına sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin sadece (f=7)' si ailelerin olumlu bakış açısına sahip olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6. Ailelerin Sanat Eğitime Bakış Açısı

Kod	f	Kod	f
Olumsuz Görüşün Nedenleri		Olumlu Görüşün Nedenleri	
Yüksek beklenti ve çalışmalara saygı yoktur.	7	Sanatsal etkinliklerin çocukların gelişimine katkılarının farkındalar.	4
Zaman kaybı olarak görülmektedir.	5	Maddi- manevi destek verirler.	3
Eğitimde geri planda, "olmasa da olur" olarak görülen etkinliklerdir.	5	Eğitim seviyeleri yüksektir.	2
Çocukların gelişimine katkısı noktasında bilinçsizler.	4		
Özgün çalışmaları değil, taklit çalışmaları önemsemektedirler.	3	Sosyo-ekonomik refah seviyeleri yüksektir.	2
Sanat etkinliklerinin amacının farkında değiller.	1		
Sergi ve gösterilere önem vermektedirler.	1		
Okul-eğitim, onlar için okuma yazmadan ibarettir.	1		

Okul öncesi öğretmenleri, sanat eğitime yönelik ailelerin olumsuz görüşe sahip olma nedenlerinden birincisini ailelerin sanat etkinlikleri konusunda çocuklardan yüksek beklenti içinde oldukları ve çocukların etkinliklerine saygı duymadıkları (f=7) şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Diğer nedenler ise sanat etkinliklerin zaman kaybı olarak görülmesi (f=5), çocukların gelişimine katkıları noktasında bilinçsiz oldukları (f=4), özgün çalışmalara değil taklidi çalışmaların önemseydiği (f=3), sanat etkinliklerin amacının farkında olmadıkları, sergi-gösterilere daha çok önem verdikleri, okul-eğitimin onlar için okuma-yazmadan ibaret sandıkları (f=1) şeklinde sıralanmıştır. Okul öncesi öğretmenleri olumlu görüşe sahip olan ailelerin özelliklerini; sanat etkinliklerinin çocukların gelişimine katkılarının farkında olmaları (f=4), maddi-manevi destek veren aileler olmaları (f=3), eğitim ve sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek olması (f=2) şeklinde sıraladıkları görülmektedir.

3.8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Meslektaşlarının Sanat Eğitimi Yeterliklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Şekil 3. Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Konusundaki Yeterlikleri

Okul öncesi öğretmenlerinin (f=10)'nu meslektaşlarının sanat eğitimi konusunda yetersiz bulunduğunu belirtirken, (f=8)'si ise meslektaşlarının sanat eğitimi konusunda yeterli bulunduğunu belirtmiştir. Meslektaşlarını yetersiz olduğunu belirten öğretmenler bunun nedenlerini, okul öncesi öğretmenlerinin bildiklerini aktarma becerileri ve sanat eğitimi verme konusunda yetersiz olmaları (f=5), sanat eğitimi verecek şekilde eğitim almamış olmaları (f=4), özgün çalışmalar yapmadıkları (f=3) şeklinde sıralamışlardır. Yeterli gören öğretmenler de meslektaşlarını yeterli bulma nedenlerini; öğretmenlerin sanat eğitiminin çocukların gelişimine etkisinin farkında olmaları (f=7), yeniliğe ve gelişmeye açık olmaları (f=5), yeni mezun öğretmenlerin eski öğretmenlere göre daha yeterli eğitim almaları (f=1) şeklinde sıraladıkları görülmektedir.

3.9. Sanat Eğitiminin Yeterli Düzeyde Yapılması İçin Öğretmenlerin Önerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Öğretmenlerin İstenilen Düzeyde Sanat Eğitimi Yapılabilmesi İçin Önerileri

Kod	f
Üniversite eğitimlerinde teoriden çok uygulamalı eğitime yer verilmelidir.	5
Sanat eğitimi konusunda belirli standartlar getirilmelidir.	5
Okul idaresi-veli ve çevre faktörlerinin sanat eğitimi desteklemeleri sağlanmalıdır.	4
Öğretmenlere seminer, kurs, hizmetiçi eğitim vs. eğitimler verilmelidir (drama, tiyatro, müzik, resim, heykel vs.).	4
Etkinlikler çevrenin beğenisini değil; çocuğun gelişimini desteklemelidir.	3
Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemelidirler.	2

Rekabetçi değil, birbirine gelişimine katkıda bulunmalıdırlar.	2
Etkinlikler sergi ve gösteri kaygısı ile yapılmamalıdır.	2
Öğretmenler ekinlikleri yapan değil, rehberlik yapan olmalıdır.	2

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin sanat eğitiminin istenilen yeterlikte yapılması için belirttikleri öneriler görülmektedir. Bunlar; üniversite eğitimlerinde teoriden çok uygulamalı eğitime yer verilmesi gerektiği (f=5), sanat eğitiminin bir standartının olması gerektiği (f=5), okul idaresi-veli ve çevrenin sanat eğitimini desteklemeleri gerektiği (f=4) şeklinde sıralanmıştır.

3.10. Sanat Eğitiminin Yeterli Düzeyde Yapılması İçin Önerilen Etkinliklere İlişkin Bulgular

Tablo 8. Okul Öncesinde Sanat Eğitimi Etkinlik ve Çalışmaları

Kod	f	Kod	f
Boyama çalışmaları (kuru-pastel-sulu boyalar)	5	Dans etkinlikleri	1
Kesme-yapıştırma çalışmaları (kağıt, kumaş, yaprak vs.)	4	Ebru sanat çalışmaları	1
Drama	4	Baskı çalışmaları	1
Tiyatro	4	İki ve Üç boyutlu çalışmalar	1
Figür oluşturma (insane, hayvan, nesne vs.)	3	Fotoğraf	1
Doğa çalışmaları (ağaç, yaprak, dal, toprak, kil, taş vs)	3	Film	1
Desen çalışmaları (fasulye, nohut, taş, çakıl vs.)	3	Belgesel	1
Kum havuzu etkinlikleri	2		
Kukla etkinlikleri	2		

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin önerdiği etkinlik ve çalışmaların başında boyama çalışmaları (f=5) ilk sırada yer almaktadır. Bunu kesme-yapıştırma çalışmaları, drama ve tiyatro etkinlikleri (f=4) takip ederken, figür oluşturma, doğa ve desen çalışmaları da (f=3) üçüncü sırada yer almaktadır. Önerilen diğer etkinlikler ise kum havuzu ve kukla etkinlikleri (f=2), dans etkinlikleri, ebru sanatı, baskı ve iki-üç boyutlu çalışmalar, fotoğraf, film ve belgesel etkinlikleri (f=1) şeklinde sıralanmıştır.

4. SONUÇ-TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenler sanat eğitimini, çocuğun çok yönlü desteklenmesine olanak sağlamak, yaratıcılık ve hayal gücü potansiyelini ortaya çıkarmak, çocuğa estetik duygular kazandırmak, onun farklı düşünme ve geniş bakış açısı yeteneğini geliştirmek, ona kendini özgün bir şekilde ifade etme becerileri kazandırmak olarak tanımlamaktadırlar. John Dewey, sanat eğitimini, çocukta yaratıcılığı kazandırma ve geliştirme yöntemi olarak ifade etmiştir (Erbay, 2000). Olgun' (2018) göre ise sanat eğitimi, duygu ve düşüncelerini ifade etme becerisinin farkına vararak, yaratıcılığını işin içine katarak yeni şekiller oluşturma, duygu ve düşüncelerini hayalleriyle bütünleştirerek ortaya çıkarma yeteneğidir. İprisoğlu (1998), sanat eğitimini, görmeyi öğreten eğitim olarak tanımlar. San (1979) sanat eğitimini, "eğitim ve sanat" kavramlarını ilişkilendirip şöyle tanımlar: "...gerek sanat uğraşında bulunan kişide, gerek sanat eseriyle karşılaşılıp onu değerlendirende, harekete geçen tüm zihinsel yeti ve süreçleri, duyu, duyum, algılama, imgeleme, düşünme, anma ve çağrışım gibi güçleri eğitmektir."

Öğretmenlerin okul öncesi dönem çocuklarına sanat eğitiminin verilme yaşıyla ilgili görüşlerine bakıldığında farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğretmenler sanat eğitiminin anne karnında, doğumla birlikte, 1-2 yaş, 2-3 yaş, 3 yaş, 3-4 yaş, 4 yaş, 4-5 yaş, 5 yaş itibarıyla verilmeye başlanması gerektiğini ve bunun sebeplerine ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Sanat eğitiminin çocuklara verilmeye başlanmasıyla ilgili olarak öğretmenlerin önemli gördükleri faktörler arasında "kas gelişimi farklılıkları, hazır bulunuşluk düzeyi farklılıkları, sosyo-kültürel çevre farklılıkları, sanat eğitimi alanlarının farklılığı, çocukların gelişimindeki farklılıklar, ailenin eğitim düzeyi, çocuğun ilgi ve kabiliyeti" gibi faktörler ön plana çıkmıştır. Öztürk (2004), çocuğun henüz anne karnında iken müziğin, sesin ve ritmin, çocuğun yaşantısına girdiği ve onu etkilediğini ifade etmiştir. Bebekteki ilk etkilenme annenin söylediği türkü, şarkı, ninni vs. ile başlayıp çevreden gelen müziklerle (radyo, televizyon, okul, sokak vs.) beslenmeye devam eder. Campbell (2002), anne karnında ilk olarak gelişen duyu organının kulak olduğunu ve duymanın doğumdan 3-4 ay önce fonksiyonel hale geldiğini belirtmiştir. Doğumdan önce dinlenen müziğin çocukta doğum öncesinde hassasiyet ve aşinalık yaratabileceği ve doğumdan sonra da bu müziğe karşı bir yönelim olabileceğini belirtmiştir. Büyükişleyen (1985, 33) sanat eğitiminin insan gelişimi ve yetiştirilmesi sürecinde önemini vurgulayarak, eğitim kurumlarında sanat eğitimine gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 17'si okul öncesi eğitim programlarında sanat eğitime yeterli düzeyde yer verildiğini belirtirken, 11 öğretmen ise sanat eğitime programlarda yeterli düzeyde yer verilmediğini belirtmişlerdir. Bozoklu'da (1994) çalışmasında, eğitim programlarının yaratıcılık ve sanat eğitiminin yeterli düzeyde verilmesine karşın uygulama koşullarının düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Etike (1995) Türkiye'de sanat eğitiminin tam anlamıyla anlaşılması ve öneminin fark edilmesi gerekliliği ile bu yönde karar ve uygulamaların bir eğitim politikası olarak benimsenmesi, sanat eğitiminin programlarda istenen düzeyde ve uygulanabilir şekilde olmasını sağlayacaktır. Oktay (1999) eğitim programlarını, çocukların yaşadığı çevre, ilgileri, ihtiyaçları, bireysel farklılıkları vs. göz önünde bulundurularak "çocuk merkezli" olarak hazırlanması durumunda daha iyi şekilde uygulanmaya olanak sağlayacağı gibi okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim kalitesinin istenen düzeyde olmasını sağlayan önemli bir unsur olarak ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, sanat eğitiminin etkililiğini etkileyen faktörleri; maddi imkanlar, öğretmen profili, fiziki koşullar, veli profil, öğrenci profili ve okul idaresi, rehberlik ve yönlendirme, okul idaresi-öğretmen-veli işbirliği, çevre koşulları ve uygunluğu, eğitim programının kapsamı-uygulanabilirliği, sergi-gösteri kaygısı ve çocuklarda beklenti düzeyi, sanat köşeleri ve gezi-gözlem, özgür-güvenli ortam ve teknolojik imkanlar olarak belirtmişlerdir.

Aykut (2004) okul öncesi eğitimin, çocukların sanatsal gelişiminde büyük rolü olduğunu belirtmiştir. Sanat eğitiminin etkili olarak yapılabilmesi etkileyen faktörleri de şu şekilde sıralamıştır; materyal kullanımı, fiziksel çevre, güvenlik tedbirleri, çocuğun gelişim seviyesi, öğretmen ve ailenin sanata yaklaşımları, çocuğun içinde yaşadığı toplumsal kültür. Elkoyun (2007) çalışmasında, sanat eğitimi etkili bir şekilde verilmesinde karşılaşılan sorunların kaynağını şu şekilde sıralamıştır; yönetimden, öğretmenden, yöntemden, müfredattan, donanımdan, öğrencilerin gelişim düzeyinden kaynaklanan sorunlar. Araştırmada sanat eğitimiyle ilgili yeterlikleri konusundaki görüşlerine bakıldığında 10 kişi, meslektaşlarını yeterli görürken, 8 kişi ise yetersiz olarak görmektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi kapsamında önerdiği etkinlik ve çalışmaların başında boyama çalışmaları, kesme-yapıştırma çalışmaları, drama ve tiyatro etkinlikleri, figür oluşturma, doğa ve desen çalışmaları, kum havuzu ve kukla etkinlikleri, dans etkinlikleri, ebru sanatı, baskı ve iki-üç boyutlu çalışmalar, fotoğraf, film ve belgesel etkinlikleri yer almıştır. Kara (2007) çalışmasında, çocukların yaratıcılığını ve ince motor gelişimini destekleyen kil çamuru ve oyun hamuru etkinliklerini önerirken, boyama çalışmalarının çok fazla verilmesi çocuğu sınırlandırdığını belirtmiştir. Özdemir (2008) çalışmasında müzik etkinliği olarak dans, ritim tutma, dramatizasyon, müzik dinleme, okul şarkıları ve türkü öğrenme, tekerleme, ninni gibi etkinliklerin yapılmasını önermiştir. Yolcu (2005) görsel sanat etkinliklerinde görsel yöntemler (film, belgesel, fotoğraf, video, multimedya) kullanılmadan sadece teorik bir anlatım ile sanatsal öğrenmeler gerçekleştirilemeyeceğini belirtmiştir. Bu nedenle görsel sanat etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde öğretmenin önceden arşiv (etkinliklere ilişkin; kısa film, belgesel, video, kartpostal vs.) oluşturmuş olması sanatsal öğrenmeler için etkili olacağını ifade etmiştir. Elkoyun (2007) sanat eğitiminde-öğretiminde gezinin önemini vurgulamıştır. Tarihi yerlerin gezilmesi, öğren yeri, müze, sanat galerisi-sergisi gerçek sanatsal öğrenmelerin gerçekleşmesinde önemli etkinliklerdir. Bunların yanı sıra sanat eğitiminde yaratıcı drama etkinliklerine de yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Koç (2006) ise çalışmasında, sanat eğitiminde müzik etkinliklerinin önemine vurgu yapmıştır. Yapılan tüm etkinliklerde müziğin etkin bir şekilde kullanılabilmesi ve bunun için gerekli araç gereçlerin temin edilmiş olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenin çocuklarla iletişimini koparmayacak bir enstrüman seçmesini ve çocukların ilgi ve kabiliyetine göre enstrüman çalma konusunda yönlendirilmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca çocukların yaratıcılığını geliştirmek için ritim etkinliklerini ve bu etkinliklerde çocukların özgür olması gerektiğini belirtmiştir. Drama, dans, oyun, tiyatro vs. etkinliklerinde çocukların ilgi ve dikkatlerini çekecek yeni şeyler üretmelerine ve keşfetmelerine imkan tanıyacak şekilde grup çalışmaları yapmalarını önermiştir.

Çalışma kapsamında incelenen literatürlerde ve araştırmalarda okul öncesi dönemde sanat eğitimi alan çocukların, almanlara göre sosyal ve akademik açıdan daha başarılı oldukları belirtilmiştir. Bu nedenle öncelikle okul öncesi öğretmen adaylarının lisans programlarına farklı sanat alanlarına yönelik dersler konularak sanat eğitimi konusunda daha yeterli yetişmeleri sağlanabilir. Okul öncesi eğitim programlarında da sanat eğitime yönelik etkinlikler artırılarak öğrencilerin sanat eğitimiyle ilgili becerileri edinmeleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, A.,1995. “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim”, Gazi Üniversitesi Meslek Eğitim Fakültesi (16), ss. 27.
- Ayktut, A., 2004. “Erken Çocukluk Döneminde Görsel Sanatlar Eğitiminde Eğitimcinin Rolü”, 2-3 Aralık Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu, Morpa Yayıncılık, Ankara.
- Berg, B. L. ve Lune, H., 2015. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Çev.:H. Aydın, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Bozoklu, F., 1994. “Okulöncesi Çağındaki Dört, Bes, Altı Yas Grubu Çocukların Tercih Ettikleri Oyun Köşeleri İle Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Büyükişleyen, Z., 1985. “Plastik Sanatlar ve Sanat Eğitimi”, 1.Plastik Sanatlar Sempozyumu Bildirisi, Ankara.
- Carneiro, P. & Heckman, J., 2003. “Human capital policy. National Bureau of Economic Research Working Paper”, MA.: Cambridge.
- Cox, S. & Wats, R., 2007. Teaching Art and Design, Continuum International Publishing, London.
- Dirim, A., 2004. Okul Öncesi Eğitimi, Esin Yayınevi, İstanbul.
- Eisner, E. W., 1997. Educating Artistic Vision, States of America: The Macmillan Company.
- Elkoyun, Ö., 2007. “Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Öğretmenler Tarafından Bilinmişlik Düzeyi ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Erbay, M., 2000. “Plastik Sanatlar Eğitimi’nin Gelişimi”, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Gezer, Ö., 2006. “İlköğretim II. Kademedeki Sanat Eğitiminde Sınıf Yönetimine İlişkin Bir Durum Çalışması” Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güney, T., 2015. “Sanatçı Biyografileri Konusunun Okul Öncesi Dönemde, Öğrencilerin Öğrenme Süreçlerine Etkisi ve Etkinlik Uygulama Önerileri”, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kantarcıoğlu, S., 1961. Anaokulları Örgütü, Milli Eğitim Yayınları, İstanbul.
- Kara, A., 2007. “Okul Öncesi Dönemde 5-6 Yas Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi.
- Merriam, S. B., 2015. Nitel Araştırma (Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber), Çev.: S. Turan ve H. Özen, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M., 1994. Qualitative Data Analysis: A Sourcebook Of New Methods, Newbury Park, London.
- Oktay, A., 1999. Okulöncesi Dönem-Yaşamın Sihirli Yılları, Epsilon Yayınları, İstanbul.
- Olgun, M.K., 2018 “Okul Öncesi Eğitimi İçin Geliştirilen Grafilk Aplikasyon Modeli”, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, T. A., 2008. “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Müzik Yeterlilikleri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özsoy, V., 1999. “Güzel Sanatlar Eğitiminde Çok Alanlı ve Projelere Dayalı Bir Yöntem”, 1. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sempozyumu, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Öztürk, A., 2006. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Poyraz, H. ve Dere, H., 2003. Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara.

- Punch, K. F., 2005. Sosyal Araştırmalara Giriş: Nitel ve Nicel Araştırma, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- San, İ., 1979, Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Bakı:2, Ankara, ss.254.
- Ulutaş, İ. ve Ersoy, Ö., 2004. “Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi”, Kastamonu Eğitim Dergisi,12(1), ss.1–12.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., 2013. Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yolcu, E., 2005 “Çok Alanlı Sanat Eğitiminde Teknoloji Kullanımı ve Okullarımızda Durum”, V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

